
EIS-INTERNATIONAAL, EEN OVERZICHT VAN DE STAND VAN ZAKEN

J. van Tol

Inleiding

Uit de nieuwsbrieven die in de afgelopen jaren zijn verschenen zal wellicht wel eens naar voren gekomen zijn, dat EIS internationaal nog lang niet bevredigend werkt. Nu al ruim tien jaar wordt geprobeerd een structuur en werkwijze te vinden die resultaten kan opleveren welke kunnen bijdragen aan de oplossing van wetenschappelijke en/of natuurbeschermingsproblemen. Een belangrijke complicatie in deze materie is, dat de meeste betrokkenen, in het bijzonder de leden van het EIS committee, de internationale EIS aangelegenheden als een bijzaak van hun normale werkzaamheden beschouwen. Alleen al het ontbreken van een full-time internationaal secretaris is een ernstige belemmering voor het optimaal functioneren van dergelijke arbeidsintensieve projecten. Het betekent in de praktijk dat afspraken bij de tweejaarlijkse vergadering van het EIS committee nauwelijks te maken zijn, omdat het bijna alle leden aan tijd ontbreekt om de initiatieven uit te werken. Bovendien laten vele leden bij deze vergaderingen verstek gaan.

Onlangs, op een vergadering in Luxemburg op 27 en 28 mei 1983, zijn deze problemen weer besproken en zijn enkele constructieve voorstellen uitgewerkt die kunnen gaan bijdragen aan een meer succesvolle periode voor EIS op het internationale vlak.

Vergadering in Luxemburg

De vergadering in Luxemburg was aangekondigd als een buitengewone bijeenkomst. In de eerste plaats konden de Hongaren, voor de tweede achtereenvolgende maal de organisatie van een vergadering niet voltooien, in de tweede plaats buitengewoon, omdat vooral gesproken moest worden over nieuwe statuten. Bovendien werden enkele

le voorstellen behandeld met betrekking tot de internationale kartering van enkele diergroepen (zie onder).

De bestuursvorm van EIS was tot heden wat problematisch aangezien EIS als enige bestuur binnen de International Commission for Invertebrate Survey (ICIS) van de IUCN functioneerde, en de statuten van de laatste groep eigenlijk ook de statuten van EIS waren. Hetzelfde gold dus voor het bestuur. Het huidige bestuur was van mening dat de slagvaardigheid van EIS was afgenomen door het steeds toenemend aantal leden van het committee (nu ongeveer 50), en door de geringe vergaderfrequentie. Men hoopt hieraan nu tegemoet te gaan komen door het instellen van een dagelijks bestuur, dat minstens eenmaal per jaar zal vergaderen. Het DB omvat een voorzitter, twee vice-voorzitters, een secretaris, een penningmeester en drie leden zonder functie. De toekomst zal uitmaken of de veronderstellingen die hebben geleid tot de instelling van een DB waargemaakt zullen worden.

Zoals al werd opgemerkt, zijn op deze vergadering meteen geheel nieuwe statuten opgesteld. De uitgangspunten zijn nu veel gericht omschreven dan voorheen (zie voor de Nederlandse versie o.m. Van Tol 1983). In bijlage 1 is de nieuwe versie van de statuten weergegeven. Ik vind het te betreuren dat het doel van het 'verzamelen, karteren en interpreteren van gegevens betreffende de verspreiding van ongewervelde dieren' niet meer in de statuten is omschreven. In de vorige versie werd vermeld dat 'de gegevens ten dienste staan van wetenschap en natuurbescherming'.

Internationale projecten

Wat betreft de projecten werden de volgende voorstellen aangenomen. De heren M. Fibiger en P. Svendsen (Denemarken) stelden hun karteringsproject betreffende de Europese Noctuidae voor; de vergadering accepteerde bij acclamatie dit onderzoek als een EIS project. Voor Nederland zal B.J. Lempke de kaarten (hokken 50 x 50 km²) vervaardigen. Wanneer u meent over belangrijke aanvullende informatie te beschikken, dan gelieve u contact op te nemen met hem of met het Centraal Bureau.

Tabel 1

Lijst van inlandse soorten saproxylofage insecten, voorkomend op de lijst van het 'Raad van Europa-project'

Coleoptera

*Gnorimus octopunctatus**Liocola lugubris*

Syrphidae

Caliprobola speciosa

Controle-soorten

*Cossus cossus**Lucanus cervus**Prionus coriarius**Sinodendron cylindricum**Vespa crabro*

De totale lijst van 38 soorten is in copy verkrijgbaar bij het Centraal Bureau.

Bovendien werd aan twee projecten van de Raad van Europa volledige steun toegezegd. Het eerste, dat al in 1983 is gestart, omvat een inventarisatie van een aantal saproxylofage ongewervelden, ongewervelden uit rottend hout dus. Er is een voorlopige lijst van soorten samengesteld, wier voorkomen (heden en verleden) zal worden opgenomen. Op de lijst staan vooral soorten van Middeneuropese oerbossen; het aantal inlandse soorten is zeer gering (tabel 1).

Een ander project, te starten in 1984, zal de libellen en hun biotopen betreffen. Doel van het onderzoek is het verkrijgen van informatie over de mate van bedreiging van de fauna van kleine, stilstaande wateren en van de benedenlopen van rivieren. Het onderzoek kan bovendien worden gebruikt om uit te vinden welke Europese libelsoorten het meest bedreigd zijn.

Tenslotte staat nog steeds op het EIS programma, zonder dat er overigens de laatste jaren duidelijke vorderingen te melden zijn, het project 'Schreiber', genoemd naar de projectleider. Doel van dit onderzoek is het in zo hoog mogelijke frequentie inventariseren van ruim dertig soorten ongewervelde dieren (zie tabel 2) die voldoen aan de volgende criteria:

Tabel 2

Lijst van ongewervelden, die internationaal in zo hoog mogelijke frequentie zullen worden geïnventariseerd ('project Schreiber').

Lepidoptera

1. <i>Iphiclidides podalirius</i>	inlands
2. <i>Parnassius apollo</i>	? inlands
3. <i>Colias palaeno</i>	? inlands
4. <i>Nymphalis antiopa</i>	inlands
5. <i>Aporia crataegi</i>	inlands
6. <i>Erebia ligea</i>	? inlands
7. <i>Limenitis reducta</i>	niet NL
8. <i>Lycaena helle</i>	niet NL
9. <i>Heteropterus morpheus</i>	inlands
10. <i>Agria tau</i>	inlands
11. <i>Cossus cossus</i>	inlands

Coleoptera

12. <i>Lucanus cervus</i>	inlands

Odonata

13. <i>Coenagrion armatum</i>	inlands
14. <i>Macromia splendens</i>	niet NL
15. <i>Gomphus flavipes</i>	inlands

Hymenoptera

16. <i>Philanthus triangulum</i>	inlands
17. <i>Vespa crabro</i>	inlands
18. <i>Xylcopa violacea</i>	inlands

Hemiptera

19. <i>Cicadetta montana</i>	niet NL
20. <i>Tibicen haematodes</i>	niet NL
21. <i>Graphosoma lineata</i>	inlands

Orthoptera

22. <i>Oedipoda caerulescens</i>	inlands
23. <i>Acrydium spec.</i>	inlands

Mantoidea

24. <i>Mantis religiosa</i>	niet NL

Planipennia

25. <i>Libelloides coccojus</i>	niet NL

Crustacea

26. <i>Astacus astacus</i>	inlands

Mollusca

27. <i>Margaritifera margaritifera</i>	niet NL
28. <i>Helicella itala</i>	inlands
29. <i>Zebrina detrita</i>	niet NL
30. <i>Limax cinereoniger</i>	inlands

Arachnoidea

31. <i>Argiope bruennichi</i>	inlands

De nomenclatuur in deze lijst wijkt op enkele punten af van de eerder bij dit project gebruikte.

Met dank aan mijn collegae van het RMNH voor commentaar.

- (i) zeldzaam
- (ii) goed bekend, d.w.z. geen taxonomische problemen
- (iii) duidelijk patroon in de verspreiding te verwachten
- (iv) eenvoudig te herkennen.

Door regelmatige 'monitoring' hoopt men de kwaliteit van het milieu voor de ongewervelde dieren te kunnen volgen.

Er is ook nog een 'subcommittee' voor het karteren van polymorfisme bij vlindersoorten. Onder leiding van Prof. G. Bernardi (adres zie onder) tracht men een overzicht te krijgen van de verspreiding van de volgende soorten/morfen:

Pieridae: *Colias edusa*, met ? vorm *helice*.

Nymphalidae: *Apatura ilia*, met vorm *clytie*;

Argynnis paphia met ? vorm *valesina*.

Lycaenidae: *Lysandra coridon*, met ? vorm *syngrapha*.

Satyridae: *Melanargia galathea*, met vorm *leucomelas*.

Zygaenidae: *Zygaena ephialtes*, met vormen *peucedani*, *decus* enz.

Slotopmerkingen

In verschillende Europese landen zijn de nationale karteringsprojecten de laatste jaren duidelijk beter gestructureerd te voorschijn gekomen. Het 'Sécretariat de Faune et Flore' in Parijs is bijv. zeer actief en heeft een aanzienlijke personele en financiële capaciteit. In Finland heeft men inmiddels 12 miljoen gegevens (planten, dieren, mineralen) verzameld in een geautomatiseerd bestand; het aantal waarnemingen van insecten groeit met 300.000 per jaar. Andere landen, zoals België en Groot-Brittannië gaan onvermoeibaar door. In dit verband is het dan ook vervelend te moeten constateren dat samenwerking in Europees verband zo moeizaam op gang komt. Het enorme aantal soorten met relatief zo weinig onderzoekers in vergelijking met bijvoorbeeld de karteringen van planten en vogels, is mogelijk een van de belangrijkste handicaps bij het komen tot echte samenwerkingsverbanden. Naar ik hoop is met de voorstellen van de laatste EIS vergadering een stap op de goede weg gezet.

Bijlage 1

Vertaling van de in het Engels gestelde statuten van de European Invertebrate Survey, zoals vastgesteld op de vergadering in Luxembourg, d.d. 28.05.1983.

De European Invertebrate Survey stelt zich ten doel:

- (a) het verzamelen, karteren en interpreteren van gegevens betreffende de verspreiding van ongewervelde dieren, alsmede van daarmee in verband staande oecologische gegevens te bevorderen en aan te moedigen,
- (b) de oprichting en instandhouding van nationale centra voor de studie van de verspreiding van ongewervelde dieren te bevorderen en aan te moedigen,
- (c) nationale en internationale projecten betreffende de verspreiding van ongewervelde dieren te bevorderen en aan te moedigen,
- (d) de standaardisatie en nauwkeurigheidsgraad van methoden te bevorderen en aan te moedigen, alsmede de noodzaak van betrouwbaarheid van verspreidingsgegevens te benadrukken.

De European Invertebrate Survey tracht haar doel te bereiken door:

- (a) de publicatie van verspreidings- en daarmee verband houdende gegevens in atlanten of andere geschikte vorm aan te moedigen,
- (b) het gebruik van het Universal Transverse Mercator grid, en de bevordering van de uitwisselbaarheid van computeropslag- en verweringsmethoden bij het registreren van verspreidings- en daarmee verband houdende gegevens op een supra-nationale schaal,
- (c) assistentie bij de selectie van competente coördinatoren voor internationale projecten en het bieden van volledige ondersteuning aan deze projecten,
- (d) het vormen en instandhouden van een comité dat representatief is voor geheel Europa,
- (e) de organisatie van vergaderingen en bijeenkomsten voor de bespreking van biogeografie, met de nadruk op ongewervelde dieren,

- (f) het uitgeven van een nieuwsbrief die wordt verspreid binnen EIS en naar andere organisaties,
- (g) het onderhouden van contacten met andere organisaties die zich bezighouden met de registratie en kartering van dieren en planten,
- (h) het voortdurend trachten te waarborgen, dat geen conflicten ontstaan tussen internationale en nationale projecten, in het bijzonder op het gebied van de natuurbescherming,
- (i) het respecteren van de vertrouwelijkheid van gegevens op persoonlijk en nationaal niveau.

VERENIGD KONINKRIJK: Dr. B. Boag, Scottish Horticultural Research Institute, Invergowrie, Dundee DD2 5DA.
P.T. Harding, Institute of Terrestrial Ecology, Monks Wood Experimental Station, Abbots Ripton Huntingdon, Cambs. PE 17 2LS.
Dr. M.G. Morris, Institute of Terrestrial Ecology, Purzebrook Research Station, Wareham, Dorset BH20 5AS.
Susan M. Wells/N.M. Collins, IUCN Conservation Monitoring Centre, 219 (c) Huntingdon Road, GB Cambridge CB3 0DL

WEST-DUITSLAND: Prof. Dr. P. Müller, Schwerpunkt Biogeographie, Universität des Saarlandes, D-66 Saarbrücken.
Dr. H. Schreiber, adres idem.
Prof. Dr. E. Schmidt, Biologie und ihre Didaktik, Pädagogische Fak. Universität, Römerstrasse 164, D-5300 Bonn.

ZWEDEN: Dr. H.W. Waldén, Naturhistoriska Museet, 40030 Göteborg.
Dr. C.C. Coulianos, Department of Zoology, Box 6801, S-11386 Stockholm.
Dr. L. Osterdahl, The Biodata Group, Naturhistoriska Riksmuseet, S-10405 Stockholm.

ZWITSERLAND: Prof. Dr. W. Sauter, Entomologisches Institut E.T.H., Universitätstrasse 2, CH-8006 Zürich.
C. Dufour, Musée d'Histoire Naturelle, Passage Max Meuron 10, CH-Neuchâtel.

Computer-expert: Dr. R. Hengeveld, Burg. Knoppersweg 11, 6668 AT Randwijk, Nederland.

Bijlage 2

Lijst van de leden van het 'Committee' van EIS

BELGIE: Prof. J. Leclercq (voorzitter EIS), Zoologie Générale et Faunistique, Faculté des Sciences Naturelles de l'Etat, B-5800 Gembloux.
C. Gaspar, adres idem.
Dr. J. Van Goethem, Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Rue Vautier 31, B-1040 Bruxelles.

BULGARIJE: Dr. C. Deltschev, Zoological Institute, Bulgarian Academy of Sciences, boul. Ruski 1, Sofia.

DENEMARKEN: Henrik Enghoff, Universitetsparken 15, DK-2100 København.
P. Svendsen/M. Fibiger, Emilsgave 7, DK-4130 Viby Sj

FINLAND: Dr. I. Valovirta, Zoological Museum, P. Rautatienkatu 13, SF-00100 Helsinki 10.

FRANKRIJK: Prof. G. Bernardi, Musée National d'Histoire Naturelle, Laboratoire d'Entomologie, 45 bis, rue de Buffon, F-75005 Paris.
F. de Beaufort, Secrétariat de Faune et Flore, Musée National d'Histoire Naturelle, 57 rue Civier, 75231 Paris Cedex 05.

HONGARIJE: Dr. A. Uherkovich, Rakoczi ut. 64, H-7622 Pecs.
Dr. Z. Varga, Department of Zoology, Kossuth University, H-4010 Debrecen.

IJSLAND: E. Olafsson, Naturfræðistofnun Islands, P.O. Box 5320, Reykjavik.

ITALIE: S.L. Distefano, Istituto Policattedra di Biologia Animale dell'Università, via Androne 81, I-95124 Catania.
Prof. M. La Greca, adres idem.

JOEGOSLAVIE: Dr. B. Milosevic, Jugoslavenski Entomolosko Drustvo, 41001 Zagreb, Pretinac 360.

LUXEMBURG: A. Mousset, 58 rue de Leudelage, Bertrange.
M. Meyer (secretaris-generaal van EIS), Musée d'Histoire Naturelle, Marché-aux-Poissons, L-2345 Luxembourg.

NEDERLAND: Dr. P.J. van Helsdingen, Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Raamsteeg 2, Leiden.
J. van Tol, adres idem.

NOORWEGEN: Dr. J. Økland, University of Oslo, Department of Limnology, Blindern, POB 1027, Oslo.
K.A. Økland, adres idem.

OOSTENRIJK: Prof. Dr. W. Kühnelt, Zoologisches Institut der Universität Wien, Dr. Karl Läger Ring 1, A-1010 Wien 1.
Prof. Dr. E.R. Reichl, Institut für Statistik und Informatik, Johannes Kepler Hochschule, A-4045 Linz-Auhof.

POLEN: Dr. M. Mroczkowski, Instytut Zoologii Pann, ul. Wilcza Nr 64, 00-950 Warszawa.
Dr. W. Starega, Instytut Biologii Stosowanej WSRP, ul. Prusa 12, 08-100 Siedlice.

PORTUGAL: Dr. J.P. de Carvalho, Estacao Agronomica Nacional, Quinta do Marques, 2780 Oeiras.

REPUBLIEK IERLAND: Miss E. ni Lamhna, An Foras Forbartha, St. Martin's House, Waterloo Road, Dublin 4.
Dr. M.C.D. Speight, Research Branch, Forest and Wildlife Service, Sidmouth Place, Bray, Co. Wicklow.

ROEMENIE: Dr. A.Z. Lehrer, Strada Oastei, Nr 2A, Scara A etajul 2 Apart. 5, Iasi.

SPANJE: Dr. M.R. Gomez-Bustillo, Sociedad Hispano-LuzoAmericano de Lepidologia, Catedra Entomologia Agricola, Ciudad Universitaria, Apartado No. 331, Madrid 3.

TSJECHO-SLOWAKIJE: Dr. K. Spitzer, Radounka 58, 377 01 Jindrichuv Hradec.

TURKIJE: Dr. N. Lodos, T.C. Ege Universitesi, Ziraat Fakültesi, Bitki Koruma Bölümü, Izmir.

USSR: Dr. K.B. Gorodkov, Zoological Institute, Academy of Sciences, Leningrad V-164.
Mrs. Dr. L.M. Kopaneva, Institute for Plant Protection 'VIZR', Hersenstreet 42, Leningrad 190000.
Dr. O.A. Scarlato, Director, Zoological Institute, Academy of Sciences, Leningrad V-164.